

סימן קמב

תרם כסף עבור הנצחת זכרו של בן דודו שנספה בשואה,
ונתברר שהוא חי

מעשה שהיה: ראובן תרם לבית הכנסת אלף שקל כדי שינציחו את זכרו של בן דודו שנספה בשואה על לוח של בית הכנסת שהוא מתפלל שם.

לאחר חמישים שנה מההנצחה הזדמן שמעון לבית הכנסת, התבונן בלוח הזכרון, ונדהם לראות את שמו של אביו מופיע בלוח הנספים בשואה, אמנם אביו עבר את השואה אך ניצל ממנה בניסי ניסים, פנה שמעון לגבאים וביקש לברר מיהו האדם שעומד מאחורי הנצחת השם, הגבאים מסרו לו את השם.

שמעון מהר ליצור קשר עם ראובן ושאלו אתה הנצח את זכרו של פלוני, כן השיב ראובן, אמר לו שמעון אני רוצה לבשר לך כי יעוד יוסף חי, והוא ניצל בחסדי השי"ת והוא גם זכה להקים משפחה, ואני בנו.

הסיפור התפרסם בכל הקהילה והיתה לשיחת להיום, וכתוצאה מכך התעוררו הגבאים האם מגיע לבן דוד חזרה את האלף שקל שתרו עבור ההנצחה בלוח. אמנם למעשה הוא לא מבקש אותם, אבל לו יצויר אילו היה מבקש אותם חזרה האם היו הגבאים חייבים להחזירם לו? ב. האם למחוק את השם מלוח הזכרון?

תשובה

נראה שאף שעיקר מטרתו היתה להנציח את זכרו של בן דודו, אולם גם התכוון לתת צדקה לבית הכנסת, והרי מצות הצדקה נשארה, ואף שנתברר שהיתה בטעות, ובנדרים ובהקדשות כתב הש"ך (יו"ד סימן רנא סק"ט)

שסומכין על פי האומדנא ועל פיהם דנים בהם. ולכאורה גם בעניננו לפי האומדנא אילו היה יודע שבן דודו חי לא היה תורם.

אך הנה נאמר בראש השנה (דף ד ע"א) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני, ובשביל שאזכה בה לחיי העולם הבא הרי זה צדיק גמור. והקשו התוס' (ד"ה בשביל) שתנן באבות (פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. ותירצו שהיינו באומות העולם שתוהין על הראשונות. הרי שיהודי אפילו שאם כבר נתן צדקה גם נתנו בשביל שיחיה בנו, אינו תוהה על הראשונות.

אך יש לחלק ששם כשנתן את הצדקה נתנו על הספק, שידע שיש צד שבנו לא יחיה, ואם לאחר מכן בנו מת ומתחרט על הצדקה שנתן אין זה צדקה בטעות כי הרי על מנת כן נתנו, אלא שהוא תוהה על הראשונות, אבל בעניננו שלא העלה על דעתו צד כזה שיתכן שבן דודו חי, ואם נודע שהוא חי, אין זה אלא צדקה בטעות, ולכן אם לא נתנו מכספי צדקה, אלא שנתנו מכספו הפרטי, רק כדי להנציח את זכר בן דודו, ולא נתכוון לצדקה, אולי הוי צדקה בטעות וחוזר.

אך אם הוא בעל נפש, נראה שיחליף את הלוח, ויוסיף בחסדי השי"ת לאחר חמישים שנה נודע לתורם שבן דודו ניצל. 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו'.